

מצות סוטה ~ "שבח גדול באמה"

ספר החינוך שסה

להביא האשה הסוטה אל הכהן, שיעשה לה כמשפט הכתוב עליה בפרשה.

שרש מצוה זו נגלה לכל רואי השמש שהוא שבח גדול באמה להיות לנו תחבולה להוציא מתוך לבבנו החשד בנשותינו ולדעת באמת אם זנתה האשה תחת בעלה או לא זנתה, מה שאי אפשר לכל גוי וממלכה להיות ביניהם כן, ועליהן נאמר (משלי כ) אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און, כי מי יגלה על בנותיהם כי תזנינה ועל כלותיהם כי תנאפנה. ועמנו נתקדש בכל דבר שבקדשה ונתן לנו האל מופת לדעת ענין זה הנעלם משאר העמים, ומתוך כך תתרבה בין איש לאשתו אהבה ושלוש וזרעינו יהיה קדוש. ומה אאריך עוד בפרטי ענינים אלה, והכל נגלה בלב כל מבין.

מורה נבוכים ג: מט

...ומפני שחשד הזנות והספקות הנופלות בו על האשה רבות מאד, נצטוונו בדיני סוטה, אשר הענין ההוא מביא לכל אשה בעולה שתשמור עצמה בתכלית השמור, כדי שלא יחלה לב בעלה עליה, מפני פחד מי סוטה, שאף רוב הנקיות הבטוחות בעצמן היו פודות עצמן מן המעשה ההוא אשר יעשה בה בכל ממונן, ואף המות טוב מן הבושת הגדול ההוא, והוא פריעת ראש האשה, וסתירת שערה, וקריעת בגדיה עד שיתגלה לבה והקפתה בכל המקדש לעיני הכל נשים ואנשים ובפני ב"ד הגדול, וימנעו מפני זה הפחד חליים גדולים מפסידים סדר בתים רבים.

ברכת כהנים

במדבר פרשת נשא פרק ו

(כב) וַיְדַבֵּר יְקֹנָק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(כג) דִּבֶּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם:

(כד) יִבְרַכְךָ יְקֹנָק וַיִּשְׁמְרְךָ:

(כה) יָאֵר יְקֹנָק פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיְחַנֶּךָ:

(כו) יֵשָׂא יְקֹנָק פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם:

(כז) וַשְּׁמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם:

ספרי

ואני אברכם, שלא יהיו ישראל אומרים ברכותינו תלויות
בכהנים ת"ל ואני אברכם, שלא יהיו הכהנים אומרים אנו נברך
את ישראל ת"ל ואני אברכם אני אברך את עמי ישראל...

מדרש תנחומא

אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, רבש"ע לכהנים אתה אומר
 לברכו? אין אנו צריכין אלא לברכתך! השקיפה ממעון קדשך מן
 השמים, אמר להם הקב"ה אע"פ שאמרתי לכהנים שיהיו
מברכין אתכם, אני עומד עמהם ומברך אתכם, לפיכך הכהנים
 פורסין כפיהם, לומר שהקב"ה עומד אחרינו, וכן הוא אומר
 הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים
 (שה"ש = שיר השירים = ב ט), משגיח מן החלונות מבין אצבעות
 של כהנים, מציץ מן החרכים, בשעה שפושטין את כפיהם, לכך
 נאמר כה תברכו.

רשב"ם

כה תברכו את בני ישראל - כלומר לא תברכו מברכת פיכם
 כאדם שאומר תבואתה לראש פלוני כך וכך אלא אלי תתפללו
שאברכם אני, כמו שמפרש יברכך יי"י, ואני אשמע קולכם כאשר
 תאמרו ואברכם לישראל, כמו שמפרש ושמנו את שמי על בני
 ישראל, כשיברכו כהנים לישראל בשמי ולא בשמם, אני אברכם
 לישראל כמו שיתפללו הכהנים ואומרים יברכך יי"י:

ברכת כהנים

רש"י הירש

והואיל וברכת כהנים היא חלק מן השירות והעבודה, יש לה גם האופי של כל מעשי העבודה. משמעותה היא בתוכנה שניתן לה אובייקטיבית, והכהן המשרת האומר את הברכה איננו אלא כלי שהוזמן לכך; באמצעותו יבואו לידי ביטוי המעשים שם והמלים כאן. מות בני אהרן כבר קבע ביחס לכלל העבודה: רק מעשה שנעשה "ככתוב" הוא בגדר "עבודה"; ואילו עבודה שאדם בדה מלבו - "אשר לא צוה" (ויקרא י, א) - היא בבחינת "זרה": היא ההיפך מעבודת ה' ; ודברים אלה אמורים במלואם גם ביחס לברכת כהנים.

התורה אומרת: כה תברכו את - בני ישראל; "כה": ככתוב וכאמור, וההלכה מורה במסכת סוטה לח ע"א: כה - בלשון הזה, "בלשון הקודש", "בעמידה": דרך שירות; "בנשיאות כפים": בידים מורמות אל על, כרומזות אל ה', ולא בידים פרושות קדימה, כאילו בא לתת; כהני ישראל אינם נותנים ברכה. "פנים כנגד פנים" ו"בקול רם": ברכת כהנים אין לה כח מאגי, הנובע מן הכהן ומן הנוסחה. תפיסת המברך היא חלק מהברכה, והיא ההופכת אותה לברכה (פסוק כז).

ההלכות "בעמידה, בלשון הקודש, פנים כנגד פנים, בקול רם (ולא בלחש)" רמוזות כולן בלשון "כה": כדרך שה' ציוה אותי למסור לכם את המצוה, כן תקיימו אותה בשם ה' (לבוש אורח חיים סי' קכח); ואם חלק מן ההלכות מוכח עוד במסכת סוטה (שם) מלשון "אמור להם" - שהוא הקריאה לכהנים לברך (שם) - הרי דבר זה תלוי בשוויון ההדדי של היחסים האלה.

ובסופו של דבר אמור להם: כדרך שאתה, משה, מצוה לאהרן ולבניו לומר את הברכה, כן יש לנהוג תמיד. כל אימת שתגיע שעת הברכה, יש לפנות אל הכהנים בדרישה לברך את העם; שאם לא כן, אין הם חייבים ואין הם רשאים לומר את הברכה. חזן הכנסת המייצג את הקהל יקרא להם בקול רם לברך את העם ("חזן הכנסת" - הוראת "חזן" בתלמוד היא: המתעסק בצרכי בית הכנסת או שמש הכנסת; ואין להחליף אותו עם שליח הציבור, ש"ץ, העובר לפני התיבה, והמייצג את הציבור בתפילה, עי' תוספות ברכות לד ע"א; למנהגנו, העובר לפני התיבה קורא לכהנים, אך הוא קורא להם כ"חזן" - בשליחות הציבור ובשמו). גם אחרי שנענו לקריאה זו, וכבר אמרו את המילה הראשונה, מקריאים להם מילה מילה את שאר כל לשון הברכה (למנהגנו, מקריאים להם גם את המילה הראשונה עצמה). נמצא שהם רק אומרים את הברכה שכבר נאמרה להם על ידי נציג הקהל המתברך, ולדעת הרמב"ם (הל' תפילה פ"ד ה"ג) גם זה הוא חלק ממצות "אמור להם". הכהנים המברכים נוהגים אפוא בסבילות גמורה ואין הם אלא כלים לברכה; הם מברכים רק משנקראו לכך על ידי הקהל, והם אומרים רק את הברכה שהוקראה להם בשם הקהל. לאמיתו של דבר, הקהל מביא על עצמו את הברכה היוצאת מפי הכהנים במצות ה'.

ברכת כהנים

אז מה הצורך לכהנים בכלל?

שבת דף פט עמוד א

ואמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שעלה משה למרום מצאו להקדוש ברוך הוא שהיה קושר כתרים לאותיות. אמר לו: משה, אין שלום בעירך? - אמר לפניו: כלום יש עבד שנותן שלום לרבו? אמר לו: היה לך לעזרני. מיד אמר לו: ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת.

רש"י

אין שלום - אין דרך ליתן שלום?
בעירך - במקומך.
לעזרני - לומר: תצלח מלאכתך.
מיד - בעליה אחרת, אמר לו יגדל נא כח ה'.

מהר"ל תפארת ישראל לו

דאמרין במסכת קדושין (דף ל' ע"ב) שלשה שותפין יש באדם הקדוש ברוך הוא אביו ואמו בזמן שהאדם מכבד אביו ואמו דומה כאילו דר הקדוש ברוך הוא ביניהם וכבדוהו ובזמן שאין האדם מכבד אביו ואמו אומר הקדוש ברוך הוא יפה עשיתי שלא דרתי ביניהם שאילו דרתי ביניהם כך היו עושים לי ע"כ. ולכך אמר שם רב יוסף כד שמע קול כרעא דאמיה דאתיא אמר איקום מקמי דשכנתא דאתיא ע"כ. הרי כבוד אב ואם מגיע אל השם יתברך כי אחר שהאב והאם משתתפים עם השם יתברך שעל ידי שלשתן נולד האדם, אם מכבד את אביו ואת אמו שהם שותפין עם הקדוש ברוך הוא ביצירה של אדם הרי כבוד זה מגיע אל אשר הוא שותף עמו בבריאה וכאילו כבד הקדוש ברוך הוא. והפך זה המקל בכבודם הוא מקל במי שהוא שותף עם האדם בבריאה, ושם עלה יאמר על שלשתן, ולכך כבוד אב ואם מגיע לכבודו ית', שמי שמכבד אביו ואמו כאילו דר הקדוש ברוך הוא ביניהם וכבדוהו במה שהוא יתברך משותף בבריאה הזאת.

בסוף ברכת כהנים, הכהנים אומרים...

רבנו של עולם, עשינו מה שגזרת עלינו, אף אתה עשה עמנו כמו שהבטחתנו. השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתתה לנו כפאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש: (דברים פרשת כי תבוא פרק כו)

נזיר – עיקר מקורות

מסכת תענית דף יא עמוד א

אמר שמואל: כל היושב בתענית נקרא חוטא. סבר כי האי תנא, דתניא: **רבי אליעזר הקפרי** **ברבי אומר**: מה תלמוד לומר וכפר עליו מאשר חטא על הנפש, וכי באיזה נפש חטא זה? אלא שציער עצמו מן היין, והלא דברים קל וחומר: ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר ודבר - על אחת כמה וכמה. **רבי אלעזר אומר**: נקרא קדוש, שנאמר קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו. ומה זה שלא ציער עצמו אלא מדבר אחד נקרא קדוש, המצער עצמו מכל דבר - על אחת כמה וכמה. ולשמואל, הא איקרי קדוש! - ההוא אגידול פרע קאי. - ולרבי אלעזר, הא נקרא חוטא! - ההוא דסאיב נפשיה.

שמונה פרקים לרמב"ם פרק ד

...וזאת התורה השלימה, המשלמת אותנו, כמו שהעיד עליה יודעה: "תורת ה' תמימה... מחכימת פתי" - לא זכרה דבר מזה. ואמנם כוונה שיהיה האדם טבעי, הולך בדרך האמצעית: יאכל מה שמותר לו לאכול בשיווי, וישתה מה שמותר לו לשתות בשיווי, ויבעל מי שמותר לו לבעול בשיווי, ויישב המדינות בצדק וביושר, לא שישכון במערות ובהרים, ולא שילבש השער והצמר, ולא שיטריח הגוף ויענהו. והזהיר מזה במה שבא אלינו בקבלה. אמר בנזיר: (במדבר ו, יא) "וכפר עליו מאשר חטא על הנפש", ואמרו: "וכי על אי זה נפש חטא זה? על שמנע עצמו מן היין. והלא דברים קל וחומר, אם מי שציער עצמו מן היין צריך כפרה, המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה".

רמב"ם הלכות דעות פרק ג הלכה א

שמה יאמר אדם הואיל והקנאה והתאוה והכבוד וכיוצא בהם דרך רעה הן ומוציאין את האדם מן העולם, אפרוש מהן ביותר ואתרחק לצד האחרון, עד שלא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא ישא אשה ולא ישב בדירה נאה ולא ילבש מלבוש נאה אלא השק והצמר הקשה וכיוצא בהן כגון כהני העובדי כוכבים, גם זה דרך רעה היא ואסור לילך בה, המהלך בדרך זו נקרא חוטא, שהרי הוא אומר בנזיר וכפר עליו מאשר חטא על הנפש, אמרו חכמים ומה אם נזיר שלא פירש אלא מן היין צריך כפרה המונע עצמו מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה, לפיכך צוו חכמים שלא ימנע אדם עצמו אלא מדברים שמנעתו התורה בלבד, ולא יהא אוסר עצמו בנדירים ובשבועות על דברים המותרים, כך אמרו חכמים לא דיך מה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים, ובכלל הזה אלו שמתענין תמיד אינן בדרך טובה, ואסרו חכמים שיהא אדם מסגף עצמו בתענית, ועל כל הדברים האלו וכיוצא בהן צוה שלמה ואמר אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה תשומם.

רמב"ן במדבר פרשת נשא פרק ו

ועל דרך הפשט כי האיש הזה חוטא נפשו במלאת הנזירות, כי הוא עתה נזור מקדושתו ועבודת השם, וראוי היה לו שיזיר לעולם ויעמוד כל ימיו נזיר וקדוש לאלהיו, כענין שאמר (עמוס ב יא) ואקים מבניכם לנביאים ומבחוריהם לנזירים, השווה אותו הכתוב לנביא, וכדכתיב (לעיל פסוק ח) כל ימי נזרו קדוש הוא לה' **והנה הוא צריך כפרה בשובו להטמא בתאוות העולם**:

נזיר – עיקר מקורות

כלי יקר במדבר פרשת נשא פרק ו

אמנם מקום אתי לפרש דברי רבי אלעזר בדרך אחר, ולומר שלכך נקרא הנזיר חוטא כי אילו היה איש תם וישר מכלכל דבריו במשפט לא היה צריך לנדור ולהזיר כי מי יעכב על ידו להתנהג בפרישות ובהרחקת המותרות בלא נדר, ומדאצטריך להתקשר בנזירות זה יורה כי הוא יודע בעצמו שאין מעצור לרוחו על כן הוא קופץ ונשבע כנגד היצר הרע ובזה גרם לעצמו צער כי כל דבר הנדור יצרו תוקפו ביותר, ומטעם זה נקרא כל נודר חוטא כמו שלמדו (נדרים עז ב) מן פסוק (דברים כג כג) וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא, לפי שמגרה היצר הרע בעצמו ואומרים לו לא דיך מה שאסרה עליך תורה במאסר של היצר הרע והבו דלא לוסיף עליה, כי בכל מה שאסרה התורה אף על פי שגרמה לנו גירוי היצר הרע כמו שאמרו (סוכה נב א) שמתגרה בישראל יותר מבאומות מכל מקום השנים יעמדו נגדו תורה שבכתב ותורה שבעל פה.

אמנם העובר בבל תוסיף הרי הוא מוסיף גירוי היצר הרע אולי בהוספה זו לא תוסיף התורה תת כוחה לעמוד כנגדו כי אין כוחה כי אם בדבר שהתורה סיבה לו כי המוחץ הוא ירפא. כך נזיר זה נקרא חוטא משני צדדים הן מצד שקודם נזירות זה היה כעיר פרוצה אין מעצור לרוחו עד אשר הוצרך להתקשר בנזירות, הן מצד שבהיותו נזיר הוא מגרה היצר הרע בנפשיה, אבל מכל מקום קדוש יאמר לו אם יעמוד כנגדו כי היצר הרע כל מזימותיו לפרוץ גדרו. וזה שאמר וכי ימות עליו מת בפתע פתאום וגו', הורה כי כל זה מעשה שטן אשר הקרה לידו מקרה בלתי טהור זה בפתע פתאום באונס ובלא יודעים כדי לטמא ראש נזרו, על כן הוצרך לכפרה מאשר חטא על הנפש וציער עצמו מן היין כי על ידי צער זה גרם ליצר הרע שנתגרה בו וסיבב סיבות לטמא נזרו.

ועוד הוצרך לכפרה על שציער עצמו ותחת אשר לא עבד את ה'

בשמחה כי אם בצער, והשמחה הוראה על שלימות הפועל כמו שנאמר (תהלים קלט כד) וראה אם דרך עוצב בי וגו', כי אילו היה שמח בנזירות זה היה נזהר בשמירה יתירה מן הטומאה אך מאחר שלא נזהר בה זה הוראה שלא היה שמח בנזירות זה ובזה מצא לו היצר הרע מקום לבצר ממנו כל אשר יזם לעשות, וצדיקים ישמחו ויעלזו לפני ה' וישישו בשמחה (שם סח ד) ביי"ת של בשמחה פירושה בזכות השמחה שעבדו את ה' בשמחה כאמור:

הפטרה – תַּעֲלוּמַת שמשון... לכאורה

שופטים פרק יג

(כד) וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֶּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁמִשׁוֹן וַיִּגְדֵּל הַנַּעַר וַיִּבְרָכֵהוּ יִקְזָק :
(כה) וַתַּחַל רוּחַ יִקְזָק לַפְעָמּוֹ בַּמַּחֲנֶה דָן בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֲשֶׁתָּאֵל :

סוטה דף ט עמוד ב

לפעמו במחנה דן - א"ר יצחק דבי רבי אמי : מלמד, שהיתה שכילה
מקשקשת (רש"י: ללוותו באשר הולך) לפניו כזוג...

וא"ר יוחנן : שמשון דן את ישראל כאביהם שבשמים, שנאמר : (בראשית מט: טז) דָּן יָדִין עַמּוֹ כְּאַחַד שְׁבֵטֵי יִשְׂרָאֵל : וא"ר יוחנן : שמשון על שמו של הקב"ה נקרא, שנאמר : (תהילים פד: י"ב) כִּי שָׁמַשׁ וּמִגֵּן יִקְזָק אֱלֹהִים וגו'. אלא מעתה, לא ימחה! אלא מעין שמו של הקב"ה, מה הקב"ה מגין על כל העולם כולו, אף שמשון מגין בדורו על ישראל.
רש"י - על שמו של הקב"ה - משמע שכינהו בשמו של הקב"ה ממש. מעין שמו - שאין שמש שם ממש אלא מגן ומציל...

אברבנאל

...ולא זכר למה קראו אותו שם, וידמה שרמזה שישמש את האלהים כל ימי חייו בנזירותו, וגם רמז שיהיה שממה גדולה לפלשתים ולכן לא פרסם סבת השם ההוא :

סוטה דף ט עמוד ב וַתִּקְרָא דִּלְיָלָה כִּי הִגִּיד לָהּ אֶת כָּל לְבוֹ... אבבי אמר : ידעה בו באותו צדיק דלא מפיק שם שמים לבטלה, כיון דאמר : כי נזיר אלהים אני, אמרה : השתא ודאי קושטא קאמר.

בראשית פרשת ויחי פרק מט

(טז) דָּן יָדִין עַמּוֹ כְּאַחַד שְׁבֵטֵי יִשְׂרָאֵל :
רש"י דן ידן עמו - ינקום נקמת עמו מפלשתים

במדבר רבה (ורשא) פרשת נשא פרשה יד

ביום העשירי נשיא לבני דן אחיעזר בן עמישדי, הרי נותרו שלשה שבטים דן ואשר ונפתלי. מה ראה דן להקריב תחלה להם לפי שאביו הקישו ליהודה כמה דתימא (בראשית מט) דן ידן עמו וגו', כמיוחד שבשבטים זה יהודה לפיכך היה ראש לאלו שנשארו כשם שיהודה היה ראש לכולם, קרבנו קערת וגו' הרי זה הקריב קרבנו כנגד שמשון לפי שברכת יעקב לדן לא היתה אלא על שם שמשון וגם גבורת שמשון לא היתה תלויה אלא בגזירתו...

הפטרה – תעלומת שמשון... לכאורה

בראשית רבה פרשת ויחי פרשה צח

...לפי שהיה יעקב אבינו רואה אותו (שמשון) וסבור בו שהוא מלך המשיח, כיון שראה אותו שמת אמר אף זה מת, לישועתך קויתי ה'

בראשית רבה פרשת ויחי פרשה צט

דן ידין עמו, כמיוחד שבשבטים זה יהודה, ד"א כאחד, כיחידו של עולם שאינו צריך סיוע במלחמה, שנאמר (ישעיה סג) פורה דרכתני לבדי, כך שמשון העומד מדן אינו צריך אחרים שיסייעו אותו... ד"א יהי דן נחש עלי דרך, כשם שהנחש נקמן כך היה שמשון, שנאמר (שופטים טז) ואנקמה נקם אחת...

שופטים פרק טז

(כו) וְהַבִּית מְלֵא הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְשָׁמָּה כָּל סָרְנֵי פִלְשְׁתִּים וְעַל הַגֹּג פִּשְׁלֶשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וְאִשָּׁה הָרָאִים בַּשְּׁחוֹק שְׁמִשּׁוֹן:
(כח) וַיִּקְרָא שְׁמִשּׁוֹן אֶל יָקוֹב וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יָקוֹב זָכְרֵנִי נָא וְחַזְקֵנִי נָא אֲדָהּ הַפֶּעַם הַזֶּה הָאֱלֹהִים וְאִנְקָמָה נִקֵּם אֶחָת מִשְׁתֵּי עֵינַי מִפִּלְשְׁתִּים:
(כט) וַיִּלְפַּת שְׁמִשּׁוֹן אֶת שְׁנֵי עַמּוּדֵי הַתֶּנּוֹף אֲשֶׁר הַבֵּית נִכּוֹן עֲלֵיהֶם וַיִּסְמָךְ עֲלֵיהֶם אֶחָד בְּיָמֵינוּ וְאֶחָד בְּשִׁמְאָלוֹ:
(ל) וַיֹּאמֶר שְׁמִשּׁוֹן תָּמוּת נַפְשִׁי עִם פִּלְשְׁתִּים וַיֵּט בָּכֶם וַיִּפֹּל הַבֵּית עַל הַסָּרְנִים וְעַל כָּל הָעָם אֲשֶׁר בּוֹ וַיְהִי הַמָּוֶת אֲשֶׁר הָמִית בָּמוֹתוֹ רַבִּים מֵאֲשֶׁר הָמִית בְּחַיָּיו:

רלב"ג

...הוא להודיע מה שעשה השם לקנאת כבודו במה שהיו הפלשתים מיחסים לאלהיהם נפילת שמשון בידם אשר סבת היתה התפתותו פתוי הנשים וזה שכבר השיב לשמשון כחו שגבר להנקם מהם ונפשו לא חיה כי הוא היה ראוי לכך מצד התפתותו בדברים הפחותים האלה ולזה שאל שתמות נפשו עם פלשתים לפי שלא היה ראוי לו אז לעשות לו נס יותר גדול מזה והם היו ראויים ג"כ לזה מפני שהיו מיחסים זאת ההצלחה לאלהיהם:

ר' צדוק הכהן מלובלין - פרי צדיק שמות פרשת יתרו

שמואל בזוה"ק (שם קכ"ז סוף ע"א) בשמשון דאית מאן דאמר דלית ליה חולקא בההוא עלמא מאי טעמא בגין דאמר תמות נפשי עם פלשתים וכו' דימות נפשיה עמהון בההוא עלמא עיין שם. אך בשמשון יש לומר דמסר נפשו וחלק עולם הבא שלו בשביל ישראל. כמו שאמרנו במה שמסר אברהם אבינו ע"ה נפשו בכבשן האש שלא על פי דין שאינו מצווה על קידוש השם ולאבד עצמו בן נח מצווה ולדעת הרמב"ם (הלכות יסודי התורה פרק ה' הלכה ד') מיקרי מתחייב בנפשו (ונתבאר פרשת נח מאמר ט') ואמרנו שעל ידי אהבתו העצומה לה' יתברך רצה לקדש שם שמים אף באופן שיאבד חס ושלום חלקו לעולם הבא (ונתבאר תולדות מאמר א'). כן שמשון מסר עולם הבא שלו בשביל ישראל. דרבים אשר המית במותו מאשר המית בחייו ועל זה אמר תמות נפשי עם פלשתים שיאבד חלק עולם הבא שלו חס ושלום.

הפטרה – תַּעֲלוּמַת שמשון... לכאורה

(ט"ז: לא) וַיֵּרְדּוּ אֶחָיו וְכָל בֵּית אֲבִיהוּ וַיִּשְׁאוּ אֹתוֹ וַיַּעֲלוּ וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֵל בְּקֶבֶר מְנוּחַ אָבִיו וְהוּא שָׁפַט אֶת יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים שָׁנָה :
רדק - והוא שפט - והרי אמר למעלה וישפט את ישראל... ויש בו דרש למה נאמר שני פעמים כי שפט את ישראל עשרים שנה? אמר ר' אחא **מלמד שהיו פלשתים יריאים ממנו עשרים שנה לאחר מותו** כמו שהיו יריאים ממנו עשרים שנה בחייו!

רד"ק יג:

...ויש לתמוה היאך מי שצוה עליו הבורא ית' להיות קדושתו מן הבטן איך נטמא בבנות הפלשתים והנראה בזה כי הנשים אשר לקח בתמנה ובעזה ובנחל שורק גייר אותן והשיבן לדת ישראל כי חלילה משופט ישראל ומושיעם להתחתן בפלשתים ועובר על לאו דלא תתחתן במ אשר חמור מאד ומביא את האדם לידי כפירה בבורא ית' ויתעלה כמו שאמר כי יסיר את בנך מאחרי ולא נמצא בכתוב שנענש על זה ולא נאמר עליו שעשה רע בעיני ה' והיה הבורא יתעלה מצליחו בכל אשר יפנה וכן אמר הכתוב כי מה' היא כלומר לקחתו אשה מבנות פלשתים מה' היתה ורצון האל ית' היה בזה כי בודאי היה מגייר אותן ומשיבן אל דת ישראל ואף על פי כן סבה היתה מאת השם לקחת אשה מפלשתי להנקם בהם כי נראה כי ישראל שבאותו הדור לא היו יריאים השם כל כך שיושיעם תשועה שלימה מיד פלשתים כי כל ימי שמשון היו מושלים פלשתים בישראל כי מה שאמר הכתוב ויתנם ה' ביד פלשתים ארבעים שנה עשרים של שמשון בכללם על כרחך לפי חשבון השנים ולא היו ישראל נלחמים בהם כי אם שמשון לבדו ולפיכך לא היה לפלשתים טענה להלחם בישראל מפני שמשון כי לא היה ברשותם והוא לבדו היה עושה הרעות בפלשתים ועם פלשתים היה שוכן בעוד שהיה מריע להם ומיראתם אותו גם כן היו נמנעים מלהלחם בישראל.

לפיכך כשבקשוהו פלשתים מבני יהודה כשהלך לסלע עיטם מסרוהו להם וכן עדת דבורים בגויית האריה ודבש וכן היות אשת שמשון למרעהו הכל סבה להנקם מפלשתים יתברך האל אשר לו נתכנו עלילות וסבות ומאתן הכל אבל עונש נקירת עיניו לפי שאמר ותישר בעיני שמשון ואמר אותה קח לי כי היא ישרה בעיני ידמה כי חשק בה ליופיה וכן באחרות אשר חשק ולקח לתאווה אליהן והנה הפסי' כוונתו הראשונה הטובה שהיתה רצון האל כמו שכתוב כי מה' היתה כי תואנה הוא מבקש מפלשתים נראה לי בתחילה היתה כוונתו לטובה לבקש תואנה מפלשתים ואחר כך גברה עליו התאווה בראותו אותה וישרה בעיניו והפסיד כוונתו האלהית בכוונתו הגופנית הבהמית אשר התערבה בה ולפיכך נענש ונקרו פלשתים את עיניו מדה כנגד מדה ורז"ל אמרו כן אף על גב דכתיב כי מה' היא כי אזל מיהא בתר ישרותיה אזל ואף על פי כן עזרוהו מן השמים ונקם נקמת עיניו מפלשתים :